

Valentino Dain (Stoian) și Emil Mureșan (Duma)

Piesa românească actuală

Teatrul de Stat
din Tg. Mureș

Secția română

PUTEREA ȘI ADEVĂRUL

de Tifus Popovici

O punte nesfârșită, arcuindu-se în spațiu, trecând peste timp; un drum început aici, și purtat pînă adînc, în istorie; câteva obiecte; o lumină. la început lăptoasă, încă tulbure, încă șovăitoare, apoi din ce în ce mai limpede, mai pură, mai fermă!

Așa au închipuit scenografa Florica Mălureanu și regizorul Gheorghe Harag cadrul spectacolului cu piesa *Puterea și Adevărul* pe scena Teatrului de Stat din Tîrgu-Mureș,

pe spațioasa și generos dotată scenă a noului teatru. Din mîile de soluții posibile aici, a fost aleasă, monumentală în simplitatea ei, o punte nesfârșită, arcuindu-se în spațiu, trecînd peste timp.

Nu se putea închipui metaforă mai simplă, mai grăitoare, pentru dramatica înfruntare de idei pe care o propune piesa lui Titus Popovici. Iar Gheorghe Harag, regizor preocupat pînă la obsesie de forța expresivă a teatrului prin cuvînt, deci prin idee, nu are nevoie de mai mult.

„Vreți să vedeți dacă un pictor are talent? Puneți-l să deseneze o mîină” — spunea cineva. Vreți să vă convingeți că un regizor are talent? Dați-i un text dramatic, doi actori și o scenă goală. Numai atît. Dacă regizorul are talent, dintr-atît se țese, prinde viață, crește tainica și tulburătoarea minune a teatrului.

Un om adus de spate, un om bolnav și obosit pășește către noi: e Pavel Stoian. Pentru el, momentul inaugurării unei mari construcții, momentul sărbătoros al unei victorii mult trudite, pentru el, într-un fel, sărbătoritul, este momentul grav al bilanțului, al întîlnirii cu Adevărul. Omul care cu ani în urmă preluase Puterea, omul care un șir de ani își exercitase în felul lui mandatul de purtător al Puterii, el, azi, are nevoie de Adevăr. Puterea și Adevărul sînt înainte

de toate în el. Pavel Stoian are nevoie să se revadă cu tovarășii lui de drum, nu pentru a se înfrunta cu aceștia, nu pentru a încerca să restabilească o ordine a Puterii și Adevărului și eu atât mai puțin pentru a se justifica față de Petrescu, Duma și ceilalți, față de istorie, ci pentru că el însuși, comunist fiind, are nevoie să înțeleagă și să recunoască Adevărul. Pavel Stoian față în față cu Pavel Stoian. Așa a gândit întreg spectacolul Gheorghe Harag. Așa l-a interpretat pe Pavel Stoian, Valentino Dain. Un Pavel Stoian pe care conștiința lui de comunist („Ai văzut vreodată comunist la pensie?” — spune el) nu-l lasă nepăsător, îl obligă să se scruteze fără blindețe, fără erutare, pe față, de față cu ceilalți, pentru ca ceilalți să învețe din greșelile lui. Bătrînul, sfîrșitul Pavel Stoian, pe care momentul de sărbătoare nu-l înmoaie, privind în ochi pe celălalt Pavel Stoian, clocoțitorul, energicul, ades brutalul, niciodată obositul Pavel Stoian de odinioară, cîntărindu-i fiecare vorbă, fiecare gest, încercînd să-l înțeleagă, omenește, să-l justifice, pregătît, ca un adevărat comunist, să-l condamne pentru gravele lui greșeli personale săvîrșite în numele Puterii și în pofida Adevărului, Pavel Stoian, căruia îi vine neînchipuit de greu să aște, acum, la capătul drumului, că a greșit nesocotînd ideea omeneiei în numele ideii de consolidare a puterii, Pavel Stoian străbate încă o dată drumul vieții lui, pentru ca la capătul acestei dure-roase introspecții să poată spune lui Duma, continuatorul lui: „Iată, tu ai avut dreptate și eu am greșit, fă-tu din sinteza Adevărului și Puterii cheazășia clădirii unei lumi noi cu mîinile curate!”

Așa sînd lucrurile, în spectacolul tirgum-reșeau, accentul cade pe interpretarea lui Pavel Stoian, căruia Valentino Dain, în dubla ipostază a personajului, îi dă o remarcabilă interpretare, una din acele rare interpretări care jalonează cariera unui actor și intră obligatoriu în sinteze și bilanțuri. Impresionant este actorul în momentele în care, deținător al atributelor de conducător, dezlanțuie întreaga forță a ființei sale într-un torent de energii amețitoare, rezezi, precis direcționate, exercitînd asupra celor din jur o putere de fascinație care dau o logică actelor lui, un farmec personal ce pare să convingă chiar și atunci cînd greșește evident. Dar, mai impresionant, mai emoționant e cînd, privindu-se pe sine, ajunge, amar și chinuitor, să se înțeleagă, cînd abia acum ne face să înțelegem singurătatea lui de atunci, și frămîntările și îndoielele lui. Alături de Valentino Dain, un alt actor, Ștefan Sileanu, reușește un admirabil portret, interpretînd pe savantul Petre Petrescu. Nu atât simplitatea și căldura lui, nu atât suferințele pe care le îndură și care, omenește, ni-l apropie, fac din personajul interpretat de Ștefan Sileanu un personaj alături de care sîntem mereu plini de emoție, cît mai ales înțelepciunea, deloc resemnată, cu care-și înfruntă destinul, neclintita lui credință de comunist în Adevăr

și înțelegerea pe care o are față de Pavel Stoian, idealul lui dintotdeauna, izvorul tăriei lui. Emîl Mureșan debutează în teatru cu acest spectacol, interpretîndu-l pe Mihai Duma. Debutează corect, curat, deși l-aș fi dorit mai puțin senin în certitudinile lui, mai aproape de fondul sufletesc frămîntat, deloc olimpiant, al eroului. În rest, interpretări foarte bune, excelente chiar, ale actorilor Mihai Gînguleșcu, Const. Doljan, Ion Fiscuteanu, Alexandru Făgărășan, Florin Zamfirescu, dar interpretări care întregesc din planul al doilea al acțiunii și al interesului, un ansamblu care se cheamă spectacolul *Puterea și Adevărul*, spectacol-dezbateri, critic în analiza trecutului, profund uman și structural optimist în concluziile sale.

Secția maghiară

CINE UCIDE DRAGOSTEA

de Petru Vintilă

Cu cea de a doua piesă a sa, Petru Vintilă pare a dezvoltă un ciclu, într-atît *Cine ucide dragostea?* își are rădăcinile în lucrarea sa de debut. Este, evident, semnul autobiografie sub care se îngemănează cele două piese: aceeași atmosferă de orașel bănățean, aceeași familie trăind experiența, tot mai hotărîtoare pentru destinul ei, a evenimentelor de la sfîrșitul ultimului război, în sfîrșit, cîteva personaje care, deși poartă alt nume și au alt destin, se vădese a fi ipostaze diferite ale acelorași eroi. Nimic de reproșat în cele mai sus constatate. Autorul a vrut să înfățișeze drumul unor eroi pe care, fără nici o îndoială, i-a cunoscut bine, de la aparenta margine a vieții, de acolo de unde pare a nu se întîmpla nimic, către miezul clocoțitor și generator de mari prefaceri în care mai devreme sau mai tîrziu eroii săi aveau să ajungă. În piesa de față, spre deosebire de *Casa care a fugit prin ușă*, destinele eroilor nu sînt influențate indirect și nedecisiv de ecoul celor ce se petrec în afară, ci sînt conectate direct la tensiunea evenimentelor concrete. Momentul istoric este altul, acum